

prima instanță: L. Pruteanu
instanța de apel: V. Pruteanu, L. Popov, A. Gavrilița

nr. 2ra-117/16

DECIZIE

17 februarie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președinte, judecătorul
Judecătorii

Valeriu Doagă
Iuliana Oprea
Galina Stratulat
Dumitru Mardari
Ala Cobăneanu

examinând recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova
în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a Elenei Gusenco și
Dumitru Bîrsanu împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire
la repararea prejudiciului material și prejudiciului moral

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 02 septembrie 2015 prin care
a fost respins apelul declarat de Elena Gusenco și Dumitru Bîrsanu, reprezentați de
avocatul Victor Potlog, admis apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii
Moldova și modificată hotărârea Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din
20 ianuarie 2015, prin care acțiunea a fost admisă parțial

constată:

La 12 august 2014, Elena Gusenco și Dumitru Bîrsanu au depus cerere de
chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM cu privire la repararea
prejudiciului material și prejudiciului moral.

În motivarea acțiunii au invocat că Elena Gusenco era fondator și
administrator al SRL „Galeria de Piatră”, care a activat pe piața RM din anul 1994,
în domeniul construcțiilor, iar Dumitru Bîrsanu a fost angajat al societății
menționate, în calitate de diriginte de șantier.

Susțin că în luna ianuarie anul 2006, SRL „Galeria de Piatră” a participat la
licitație și a câștigat dreptul de a efectua lucrări de restaurare și redimensionare a
Complexului Memorial „Eternitate” din perimetrul străzilor Pan Halipa,
V. Alecsandri, A. Mateevici, iar în luna februarie anul 2006, au început lucrările de
reconstrucție.

Afirmă că obiectul a fost recepționat de către beneficiarul Direcția Construcțiilor Capitale a Consiliului mun. Chișinău și transmis în luna decembrie anul 2006 la balanța Ministerului Apărării a RM.

Menționează că la 25 noiembrie 2008, prin decizia nr. 21/13 a Consiliului mun. Chișinău a fost aprobată documentația de proiect, devizul de cheltuieli, recepționarea finală și transmiterea la balanță a obiectivului Complexul Memorial „Eternitate”.

Indică că prin pct. 6 din decizia menționată a fost constatată datoria statului față de SRL „Galeria de Piatră” în sumă de 9918000 lei.

Afirmă că deși în perioada decembrie 2006 – noiembrie 2008, instituțiile de stat abilitate efectuau acțiuni de verificare a documentației de proiect, a devizului de cheltuieli și costului final a lucrărilor efectuate, la 22 mai 2007, OUP al CCCEC a pornit urmărirea penală față de dâșii în baza prevederilor art. 195 alin. (5) Cod penal, fiind învinuiți că au majorat costul lucrărilor cu 1709466 lei, prejudiciind astfel bugetul statului.

Menționează că prin sentința Judecătorei Buiucani, mun. Chișinău din 14 aprilie 2010 dâșii au fost achitați din motivul lipsei în fapta imputată a semnelor de infracțiune, prin decizia Curții de Apel Chișinău din 29 mai 2013 a fost menținută sentința primei instanțe, iar prin decizia Curții Supreme de Justiție din 25 februarie 2014 a fost respins recursul declarat de procurorul T. Cojocar.

Invocând prevederile din Legea cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, art. 1405, 1422, 1423 Cod civil, consideră că OUP și susțin că organele procuraturii au comis acțiuni ilegale prin pornirea ilegală a cauzei penale, efectuarea acțiunilor de anchetă ilegale, aplicarea măsurilor de restricție ilegale și menținerea învinuirii ilegale pe parcursul a 6 ani.

Menționează că prejudiciul material cauzat Elenei Gusenco constă în pierderea salariului de care ea se bucura până în anul 2008.

Afirmă că din motivul existenței cauzei penale în privința administratorului SRL „Galeria de Piatră”, aplicării măsurilor de reprimare a fost stopată activitatea economică a întreprinderii și transferarea sumei de 9918000 lei din contul bugetului de stat în beneficiul SRL „Galeria de Piatră” pentru lucrările efectuate.

Ca urmare, subantreprenorii care au efectuat lucrări pentru întreprindere au depus cereri de chemare în judecată împotriva SRL „Galeria de Piatră” cu privire la încasarea datoriei, iar din motivul lipsei posibilității de a achita datoriile la 31 octombrie 2008 în privința societății a fost intentat procesul de insolvabilitate.

Indică că potrivit certificatelor eliberate de lichidatorul SRL „Galeria de Piatră”, Adrian Chilari, salariul mediu lunar al Elenei Gesenco, în ultimele 6 luni până la intentarea procedurii de insolvabilitate, constituia 4550 lei, astfel salariul anual constituia 54600 lei.

Astfel, salariul ratat pentru anul 2009 este de 30702 lei, 2010 – 38626, 2011 – 33626 lei, 2012 – 37124 lei, 2013 – 54600 lei, 2014 – 54600 lei, în total salariul ratat constituie – 249278 lei.

Mai notează că potrivit rapoartelor cu privire la rezultatele financiare a SRL „Galeria de Piatră” pentru perioada anilor 2006 – 2014 se confirmă descreșterea venitului obținut de societate.

Astfel, venitul ratat a Elenei Gusenco, în calitate de unic fondator al SRL „Galeria de Piatră”, constituie 6328122 lei.

Afirmă că prejudiciul material cauzat lui Dumitru Bîrsanu constă în pierderea salariului de care el se bucura în calitate de diriginte de șantier la obiectul Memorial, începând cu 31 ianuarie 2006.

Indică că potrivit certificatelor eliberate de lichidatorul SRL „Galeria de Piatră”, Adrian Chilari, salariul mediu lunar a lui Dumitru Bîrsanu, în ultimele 6 luni până la intentarea procedurii de insolvență, constituia 2226 lei, astfel salariul anual constituia 26712,87 lei.

Prin urmare, salariul ratat pentru anul 2009 este de 20388 lei, 2010 – 21548 lei, 2011 – 26210 lei, 2012 – 26712 lei, 2013 – 26712 lei, 2014 – 26712 lei, în total – 158766 lei.

Remarcă că pe parcursul a 6 ani, cât derula cauza penală, dâșii au suportat suferințe psihoemoționale, fiind puși în situația de stres permanent determinat de amenințarea cu pedeapsa de 10 ani de închisoare, de știrbirea reputației a SRL „Galeria de Piatră”.

Își întemeiază pretențiile în baza dispozițiilor art. 166-168 CPC.

Solicită admiterea acțiunii, încasarea din contul statului prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul Elenei Gusenco a prejudiciului material în sumă de 249278 lei – salariul ratat, 6320122 lei – venitul ratat și 1000000 lei – prejudiciul moral, precum și suma serviciilor juridice, în beneficiul lui Dumitru Bîrsanu a prejudiciului material în sumă de 158766 lei – salariu ratat, 1000000 lei – prejudiciul moral, precum și suma serviciilor juridice.

Prin încheierea protocolară a Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 30 octombrie 2014 a fost atrasă în proces în calitate de intervenient accesoriu Procuratura Generală a RM.

Prin hotărârea Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 20 ianuarie 2015 a fost admisă parțial acțiunea, încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al RM în beneficiul Elenei Gusenco prejudiciul material cauzat în mărime de 249278 lei – salariul ratat și prejudiciul moral în mărime de 500000 lei, în total 749278 lei.

A fost încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al RM în beneficiul lui Dumitru Bîrsanu prejudiciul material cauzat în mărime de 158766 lei – salariul ratat și prejudiciul moral în mărime de 500000 lei, în total 658766 lei.

A fost respinsă pretenția Elenei Gusenco cu privire la încasarea venitului ratat în mărime de 6328122 lei, ca neîntemeiată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 02 septembrie 2015 a fost respins apelul declarat de Elena Gusenco și Dumitru Bîrsanu, reprezentați de avocatul Victor Potlog, admis apelul declarat de Ministerul Justiției al RM, modificată

hotărârea primei instanțe, micșorată suma prejudiciului moral încasată din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al RM în beneficiul Elenei Gusenco și Dumitru Bîrsanu de la suma de 500000 lei la suma de 200000 lei pentru fiecare. În rest, a fost menținută hotărârea primei instanțe.

La 17 noiembrie 2015, Ministerul Justiției al RM a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei recurate și a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu decizia recurată, considerând-o ilegală și neîntemeiată.

Susține că existența prejudiciului considerabil presupune două elemente ce urmează a fi constatate și anume, însăși existența prejudiciului și caracterul considerabil al acestuia, iar legătura de cauzalitate urmează a fi probată de către intimați.

Remarcă că nu au fost prezentate probe veridice, admisibile, pertinente și concludente care să confirme faptul prejudicierii considerabile.

Consideră că în cadrul examinării cauzei civile, instanța nu a efectuat o analiză minuțioasă a tuturor circumstanțelor de fapt și de drept, astfel aceasta la stabilirea mărimii despăgubirii a omis principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral.

Cu referire la prevederile art. 3 alin. (1) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, susține că intimații nu au fost reținuți sau arestați, în privința lor nu a fost aplicată nicio măsură preventivă, respectiv nu au fost limitați în drepturile sale și trași la răspundere penală pentru a încasa prejudiciul din bugetul de stat.

Afirmă că intimații nu au probat faptul că informația privind învinuirea acestora a avut o rezonanță în societate, a fost discutată activ de către societate și a avut un impact negativ asupra lor sau asupra poziției lor sociale.

Invocând prevederile art. 1423 alin. (1) Cod civil, susține că instanța de judecată, la stabilirea cuantumului despăgubirii acordate cu titlu de prejudiciu moral, a aplicat eronat normele dreptului material ce țin de soluționarea litigiului dat, apreciind arbitrar argumentele participanților la proces.

La 21 decembrie 2015, Elena Gusenco și Dumitru Bîrsanu au depus referință la cererea de recurs, solicitând respingerea recursului declarat de Ministerul Justiției al RM.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din materialele dosarului rezultă că copia deciziei recurate a fost expediată în adresa părților la 15 septembrie 2015, fapt confirmat prin scrisoarea de însoțire (f. d. 244 Vol. I), careva date despre recepționarea acesteia de către recurent, la materialele dosarului, lipsesc.

Astfel, se constată că recurentul s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul în termenul legal.

În conformitate cu art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa decizia instanței de apel cu restituirea pricinii spre rejudecare în instanța de apel din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

După cum denotă actele cauzei, înaintând acțiunea în instanța de judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Elena Gusenco și Dumitru Bîrsanu au solicitat încasarea de la pârât în beneficiul Elenei Gusenco a prejudiciului material în sumă de 249278 lei – salariul ratat, 6320122 lei – venitul ratat și 1000000 lei – prejudiciul moral, precum și suma serviciilor juridice, în beneficiul lui Dumitru Bîrsanu a prejudiciului material în sumă de 158766 lei – salariu ratat, 1000000 lei – prejudiciul moral, precum și suma serviciilor juridice.

Fiind investită cu judecarea pricinii în cauză prima instanță a admis parțial acțiunea și a încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul Elenei Gusenco prejudiciul material cauzat în mărime de 249278 lei – salariul ratat și prejudiciul moral în mărime de 500000 lei, în total 749278 lei.

A încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al RM în beneficiul lui Dumitru Bîrsanu prejudiciul material cauzat în mărime de 158766 lei – salariul ratat și prejudiciul moral în mărime de 500000 lei, în total 658766 lei.

A respins pretenția Elenei Gesenco cu privire la încasarea venitului ratat în mărime de 6328122 lei, ca neîntemeiată.

La rândul său instanța de apel a respins apelul declarat de Elena Gusenco și Dumitru Bîrsanu, reprezentați de avocatul Victor Potlog, a admis apelul declarat de Ministerul Justiției al RM, a modificat hotărârea primei instanțe, a micșorat suma prejudiciului moral încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al RM în beneficiul Elenei Gesenco și Dumitru Bîrsanu de la suma de 500000 lei la suma de 200000 lei pentru fiecare. În rest, a fost menținută hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art. 130 alin. (1) și (2) CPC, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblu și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege și nici un fel de probe nu au pentru instanță judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor.

Iar potrivit art. 373 alin. (1) și (2) CPC, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță; instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din

dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

Reieșind din limitele judecării apelului consfințite în norma enunțată, instanța de recurs reține că contrar acestor prevederi, instanța de apel judecând apelul a trecut în mod superficial asupra circumstanțelor cauzei, precum și materialului anexat la dosar, fără a examina sub toate aspectele legalitatea și temeinicia hotărârii supuse apelului, în raport cu regulile și legislația în vigoare.

În sensul enunțat, se va menționa că deși, instanța de apel a reținut ca întemeiată constatarea primei instanțe că Elena Gusenco și Dumitru Bîrsanu au ratat pentru perioada anilor 2009 – 2014 salarii în mărime de 249278 lei și respectiv, 158766 lei ca urmare a intentării procesului de insolvență față de SRL „Galeria de Piatră” dat fiind faptul că pe numele acestora a fost intentat dosar penal, instanțele de judecată ierarhic inferioare au lăsat fără analiză și au trecut cu vederea faptul că conform Legii insolvenței membrii organului de conducere a debitorului sunt remunerați doar în caz dacă nu sunt înlăturați de la gestionarea întreprinderii și nu sunt destituiți din funcțiile deținute.

Astfel fiind, instanța de recurs relevă că admitând cererea cu privire la încasarea salariului pentru perioada 2009 – 2014 în beneficiul Elenei Gusenco, care ocupa funcția de director al SRL „Galeria de Piatră”, instanțele de judecată au pus la baza acestei soluții încheierea instanței de insolvență din 09 ianuarie 2014, prin care a fost încetată procedura planului aplicată SRL „Galeria de Piatră” și intentată procedura falimentului cu dizolvarea debitorului. Și tot prin această încheiere au fost înlăturați membrii organelor de conducere de la gestionarea întreprinderii, cu destituirea acestora din funcțiile deținute și transmiterea atribuțiilor de administrare și de dispoziție ale societății lichidatorului A. Chilaru (f. d. 116-118 vol. 1).

Se constată, însă că din încheierea menționată rezultă că procesul de insolvență a fost intentat la data de 31 octombrie 2008, iar la data de 10 septembrie 2009 s-a decis aplicarea procedurii planului față de SRL „Galeria de Piatră”.

Instanțele de judecată la soluționarea cerinței cu privire la încasarea salariului nu au verificat însă dacă în perioada din 31 octombrie 2008 – data intentării procesului de insolvență și până la 10 septembrie 2009 – data aplicării procedurii planului Elena Gusenco a activat în SRL „Galeria de Piatră”, or din aceeași încheiere din 09 ianuarie 2014 rezultă că odată cu intentarea procesului de insolvență față de SRL „Galeria de Piatră” în calitate de administrator al insolvenței a fost numit A. Chilaru.

Indispensabil de cele menționate, rămâne neînțeleasă și constatarea instanțelor de judecată ierarhic inferioare cu privire la încasarea în beneficiul Elenei Gusenco a salariului inclusiv și pentru perioada anilor 2013 – 2014, mai cu seamă că din certificatul eliberat de către administratorul A Chilaru, la fel reținut de instanțele de judecată la calcularea sumei salariului ratat, rezultă că în perioada

iunie 2012 – 2014 Elena Gusenco nu a fost remunerată, iar din 2014 aceasta nu mai deține nicio funcție în SRL „Galeria de Piatră” (f. d. 125).

Or, odată cu adoptarea încheierii instanței de insolvabilitate din 09 ianuarie 2014 Elena Gusenco a fost înlăturată de la gestionarea SRL „Galeria de Piatră”, fiind destituită din funcția de director a întreprinderii.

La fel, instanța de recurs constată că admitând capătul de cerere a lui Dumitru Bîrsanu cu privire la încasarea salariului ratat pentru perioada 2009 – 2014, instanțele de judecată au pus la baza soluției date certificatul de salarizare semnat de administratorul A. Chilaru.

În același timp se constată, că la materialele pricinii lipsesc probe care ar confirma relațiile contractuale ale lui Dumitru Bîrsanu cu SRL „Galeria de Piatră”, funcția deținută și modalitatea de stabilire a salariului.

Ca urmare, la judecarea cauzei pricinii în fond era necesar de apreciat la justa valoare certificatele semnate de administratorul A. Chilaru, cu privire la remunerarea Elenei Gusenco și Dumitru Bîrsanu.

Pe cale de consecință, instanța de recurs relevă și faptul că instanțele de judecată ierarhic inferioare într-un mod arbitrar au reținut că intentarea procesului de insolvabilitate față de SRL „Galeria de Piatră” a avut loc ca urmare a intentării pe numele Elenei Gusenco și Dumitru Bîrsanu a dosarului penal, în confirmarea acestei constatări nefiind invocate careva probe și constatări.

Or, un management calitativ al economiei întreprinderii nu putea fi distrus prin intentarea unui proces penal, în această situație urmând a fi ținut cont de motivele de intentare a procesului de insolvabilitate.

Mai mult că din rapoartele financiare și bilanțurile contabile anexate la materialele pricinii rezultă că chiar și după intentarea procesului penal SRL „Galeria de Piatră” și-a desfășurat activitatea sa economică.

Distinct de cele menționate mai sus, instanța de recurs relevă că în sensul art. 6 alin. (1) al Convenției, instanțele de judecată, trebuie, să indice cu suficientă claritate motivele pe care-și întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale să precizeze noțiunile, ce implică o apreciere a faptelor supuse examinării.

De asemenea, noțiunea de proces echitabil impune ca instanța de judecată să nu-și motiveze doar sumar hotărârea sa, ci să examineze efectiv problemele esențiale care-i sunt supuse aprecierii și să nu se mulțumească de a proba pur și simplu concluziile uneia dintre părți.

Astfel fiind, având în vedere că circumstanțele menționate mai sus nu pot fi înlăturate și corectate de către instanța de recurs, se impune admiterea recursului cu casarea deciziei instanței de apel în partea contestată și anume în partea prin care a fost admis apelul declarat de Ministerul Justiției al RM, modificată hotărârea primei instanțe prin micșorarea sumei prejudiciului moral încasată din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al RM în beneficiul Elenei Gusenco și Dumitru Bîrsanu de la suma de 500000 lei la suma de 200000 lei pentru fiecare și în partea prin care a fost încasat în beneficiul Elenei Gusenco prejudiciul material

cauzat în mărime de 249278 lei ca salariu ratat și în beneficiul lui Dumitru Bîrsanu prejudiciul material cauzat în mărime de 158766 lei ca salariu ratat, cu remiterea pricinii în partea dată spre rejudecare în instanța de apel.

Ori, analiza celorlalte critici formulate în recurs nu mai este necesară, acestea urmând a fi avute în vedere de către instanța de apel la rejudecarea pricinii.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 02 septembrie 2015 în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a Elenei Gusenco și Dumitru Bîrsanu împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului material și prejudiciului moral, în partea prin care a fost admis apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, modificată hotărârea primei instanțe prin micșorarea sumei prejudiciului moral încasată din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova în beneficiul Elenei Gusenco și Dumitru Bîrsanu de la suma de 500000 lei la suma de 200000 lei pentru fiecare și în partea prin care a fost încasat în beneficiul Elenei Gusenco prejudiciul material cauzat în mărime de 249278 lei ca salariu ratat și în beneficiul lui Dumitru Bîrsanu prejudiciul material cauzat în mărime de 158766 lei ca salariu ratat, cu restituirea pricinii în această parte pentru rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, de un alt complet de judecători.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președinte, judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Iuliana Oprea

Galina Stratulat

Dumitru Mardari

Ala Cobăneanu